ISSN: 3027-8597 (Online)

JMND
Journal of MCU NakhonDhat
วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2569) : Vol.13 No.10 (October 2026)
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND
pp: 1-11

บทความวิจัย

ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

THE EFFECTS OF USING AN INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON THE PHILOSOPHY FOR CHILDREN APPROACH AND YONISO MANASIKARA CONCEPT TO ENHANCE CRITICAL THINKING FOR GRADE 6 STUDENTS

ศุภฤกษ์ อรรคชาติ*, ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์, ปริญา ปริพุฒ
Suparoek Akkachat*, Bhumbhong Jomhongbhibhat, Parira Pariput
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อุบลราชธานี ประเทศไทย
Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani, Thailand
*Corresponding author E-mail: suparoek.joe@gmail.com
*Tel: 096-552-4758

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และ 4) เพื่อประเมินรูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวิจัยและพัฒนา 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 267 คน และครูผู้สอน 280 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบฯ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกะเตียด 10 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนโรงเรียนบ้านนานางวาน 10 คน เป็นกลุ่มควบคุม ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบฯ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจและแบบยืนยันรูปแบบ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Non-parametric ได้แก่ Wilcoxon Signed-Rank Test และ Mann-Whitney U Test ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด และแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้น 5 องค์ประกอบ ประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57) 3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) นักเรียนพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70) และผลยืนยันรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57)

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน, แนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก, ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, โยนิโสมนสิการ

*Received July 20, 2026; Revised August 26, 2026; Accepted September 2, 2026

Abstract

This research aimed to 1) Study the conditions, problems, and guidelines for organizing instruction based on the Philosophy for Children approach integrated with the concept of Yonisomanasikara to enhance critical thinking ability for Grade 6 students, 2) Develop an instructional model, 3) Study the effects of implementing the instructional model, and 4) Evaluate the instructional model. This study employed a four-phase research and development design. Phase 1 examined the conditions, problems, and guidelines for instructional management; the sample consisted of 267 school administrators and 280 teachers under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office. Phase 2 involved developing the instructional model, with quality verification by five experts. Phase 3 involved implementing the model with Grade 6 students at Ban Kratiat School (10 students as the experimental group) and Ban Na Nang Wan School (10 students as the control group). Phase 4 involved evaluating the model using a satisfaction questionnaire and a model confirmation form. The statistics employed were percentage, mean, standard deviation, and non-parametric statistics, namely the Wilcoxon Signed-Rank Test and the Mann-Whitney U Test. The research findings revealed that: 1) The condition of instructional management was at the lowest level, while the problems and the guidelines were at the highest level; 2) The developed model comprised five components, with an overall appropriateness evaluation at the highest level ($\bar{X}$ = 4.57); 3) The experimental group students' critical thinking ability after the intervention was significantly higher than before the intervention, higher than the 75% criterion, and higher than that of the control group, at the .01 level of statistical significance; and 4) Students' satisfaction with the model was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.70), and the model confirmation results were at the highest level ($\bar{X}$ = 4.57).

Keywords: Instructional Model, Philosophy for Children, Critical Thinking, Yonisomanasikara

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและปริมาณข้อมูลข่าวสารที่เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อวิเคราะห์ แยกแยะ และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลที่ผิดพลาด ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 (สรปัญญาสุข สุขกรินทร์, 2560) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดของผู้เรียน โดยกำหนดให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนพึงมี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546); (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก แนวทางหนึ่งที่สอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเชื่อว่าเด็กมีความคิดเป็นของตนเองและสามารถคิดอย่างเป็นเหตุผลได้ ผ่านการจุดประกายด้วยประเด็นที่น่าสนใจจากเรื่องราวและสถานการณ์ในชีวิตจริง (Makaiau, A. S. & Miller, C., 2012); (Matthews, G. B., 2005) และการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะชุมชนแห่งการสืบสอบ (Lipman, M., 2003) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี อย่างไรก็ตาม การเปิดกว้างทางความคิดเพียงลำพังยังไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง หากปราศจากการไตร่ตรองอย่างรอบด้าน หลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งหมายถึงการคิดโดยอุบายอันแยบคาย มีสติพิจารณาเหตุปัจจัยอย่างถี่ถ้วนและมีเหตุผลสมบูรณ์ จึงเป็นแนวคิดที่ช่วยเติมเต็มกระบวนการคิด

ให้ลึกซึ้งและเป็นระบบยิ่งขึ้น (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2560) การผสานแนวคิดตะวันตกและแนวคิดพุทธธรรมตะวันออกทั้งสองแนวเข้าด้วยกัน จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียนได้อย่างรอบด้านและยั่งยืน

แม้จะมีนโยบายส่งเสริมอย่างชัดเจน แต่ข้อมูลเชิงประจักษ์ระดับประเทศยังสะท้อนปัญหาด้านความสามารถในการคิดของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมิน PISA 2022 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่าน 379 คณิตศาสตร์ 394 และวิทยาศาสตร์ 409 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD ในทุกด้าน โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผล (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) สอดคล้องกับสภาพที่พบในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่พบว่า ผู้เรียนยังขาดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ครูขาดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดเชิงลึก การจัดการเรียนการสอนยังเน้นการบรรยายเป็นหลัก นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะกลัวผิด และมักเชื่อข้อมูลโดยขาดการไตร่ตรองตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ทั้งยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ผสานแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กกับโยนิโสมนสิการไว้อย่างเป็นระบบในบริบทดังกล่าว

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยดำเนินการวิจัยและพัฒนา 4 ระยะ ตั้งแต่การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ การนำรูปแบบไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มทดลองเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม ตลอดจนการประเมินและยืนยันรูปแบบโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บทความนี้มุ่งนำเสนอผลการนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้จริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อตรวจสอบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิผลเชิงประจักษ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. เพื่อประเมินรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการดำเนินการเป็น 4 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 267 คน และครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนชั้น ป.6 จำนวน 280 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 - 5 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามแนวคิดของเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอน (3 ตอน ครอบคลุม 4 ด้าน) และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ทั้งสองฉบับผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่า IOC ของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.60 - 1.00 และแบบสัมภาษณ์อยู่ที่ 0.80 - 1.00 ซึ่งใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ขอความอนุเคราะห์สถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง แล้วสอบถาม/สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อยกร่างรูปแบบและเอกสารประกอบ (ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน 8 ขั้น และการวัดและประเมินผล) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบคุณภาพด้วยแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ประชากร คือ นักเรียนชั้น ป.6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2569 จำนวน 19,115 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านกะเตียด 10 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนโรงเรียนบ้านนานางวาน 10 คน เป็นกลุ่มควบคุม (เขต 2) ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

แบบแผนการวิจัยใช้ Nonrandomized Control-Group Pretest-Posttest Design กลุ่มทดลองเรียนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น 30 ชั่วโมง 15 แผนการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยสอนเองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2569 ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนแบบปกติด้วยเนื้อหาและเวลาเท่ากัน

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ปรนัย 4 ตัวเลือก 30 ข้อ ครอบคลุม 5 ด้าน (การกำหนดนิยาม การพิจารณาข้อมูล การระบุสมมติฐาน การสรุป การประเมิน ด้านละ 6 ข้อ) ตรวจสอบคุณภาพกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 50 คน มีค่า IOC 0.80 - 1.00 ค่าความยากง่าย 0.60 - 0.69 ค่าอำนาจจำแนก 0.47 - 0.59 และค่าความเชื่อมั่น (KR-20) 0.71 - 0.80 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนแก่ครูและนักเรียน แล้วทดสอบก่อน - หลังเรียนทั้งสองกลุ่ม

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Non-parametric ได้แก่ Wilcoxon Signed-Rank Test (เปรียบเทียบก่อน - หลังเรียน และหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75) และ Mann-Whitney U Test (เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม)

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ (4 ด้าน: เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทผู้สอน ประโยชน์และการนำไปใช้) และแบบยืนยันรูปแบบ (4 ด้าน: ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ผลที่คาดว่าจะได้รับ ความสอดคล้องกับบริบทการศึกษา) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่า IOC 0.60 - 1.00 และแบบยืนยันรูปแบบมีค่า IOC 0.60 - 1.00 ซึ่งใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ให้นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความพึงพอใจหลังการทดลอง และผู้วิจัยร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประเมินยืนยันรูปแบบ

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สภาพการจัดการเรียนการสอน (รวม)	1.25	0.04	น้อยที่สุด
2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน (รวม)	4.62	0.15	มากที่สุด
3. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (รวม)	4.54	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 1.25, S.D. = 0.04) สะท้อนว่าการจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ควร ขณะที่ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.15) ทั้งด้านการออกแบบการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.07) สะท้อนว่าครูมีความตั้งใจปรับใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่เอื้อต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น คำถามปลายเปิดและการอภิปรายกลุ่ม

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น เรียกว่า SUPAROEK MODEL ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ เน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม และพิจารณาเหตุผลอย่างเป็นระบบผ่านการผสมผสานแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กกับโยนิโสมนสิการ 2) วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน 3) เนื้อหา เป็นสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่ใกล้ตัวผู้เรียน 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 8 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 Setup การเตรียมการก่อนเริ่มกิจกรรม ขั้นที่ 2 Understanding การสร้างความเข้าใจในหัวข้อ ขั้นที่ 3 Practice การฝึกปฏิบัติ ขั้นที่ 4 Application การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ขั้นที่ 5 Reflection การสะท้อนผลประสบการณ์ ขั้นที่ 6 Observation การสังเกตพฤติกรรมและผลลัพธ์ ขั้นที่ 7 Evaluation การประเมินผลการเรียนรู้ และขั้นที่ 8 Knowledge Sharing การแบ่งปันความรู้กับผู้อื่น และ 5) การวัดผลและประเมินผล ด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งการประเมินทักษะการคิด การสังเกต และการสะท้อนผลการเรียนรู้

ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ (n = 5)

องค์ประกอบที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความเป็นมาของรูปแบบ	4.50	0.54	มากที่สุด
2. แนวคิดที่ใช้เป็นฐานของรูปแบบ	4.70	0.49	มากที่สุด
3. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ	4.60	0.49	มากที่สุด
4. องค์ประกอบของรูปแบบ (หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การวัดผล)	4.54	0.49	มากที่สุด
5. การวัดผลประเมินผล	4.67	0.47	มากที่สุด
รวมทั้งฉบับ	**4.57**	**0.10**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.10) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แนวคิดที่ใช้เป็นฐานของรูปแบบ ซึ่งเชื่อมโยง “ปรัชญาสำหรับเด็ก” กับ “โยนิโสมนสิการ” อย่างมีเหตุผล รองลงมา คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.47) ด้านการกำหนดองค์ประกอบ ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.49) ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.49) และด้านความเป็นมามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.54) ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน

การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	T	ค่าวิกฤต (T)
ก่อนเรียน	10	30	15.30	7.42	0.00**	3
หลังเรียน	10	30	26.00	5.09		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 15.3, S.D. = 7.42) และหลังเรียน ($\bar{X}$ = 26.00, S.D. = 5.09) ค่าสถิติทดสอบ T = 0.00 ซึ่งน้อยกว่าค่าวิกฤต T = 3 แสดงว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยร้อยละความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองกับเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 75)

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยร้อยละความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองกับเกณฑ์ที่กำหนด

n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	Sig. (2-tailed)
10	30	26.00	5.09	86.66	.002**

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 86.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุม

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	T	ค่าวิกฤต (T)
ก่อนเรียน	10	30	13.10	1.37	0.00**	3
หลังเรียน	10	30	16.30	1.63		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 13.10 (S.D. = 1.37) และหลังเรียน 16.30 (S.D. = 1.63) ค่าสถิติทดสอบ T = 0.00 ซึ่งน้อยกว่าค่าวิกฤต T = 3 แสดงว่านักเรียนกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยร้อยละหลังเรียน (54.33) กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 พบว่า ต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U Test

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนเรียนและหลังเรียน

ช่วงเวลา	กลุ่มตัวอย่าง	n	Mean Rank	Z	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	กลุ่มทดลอง	10	10.70	- 1.52	.87
ก่อนเรียน	กลุ่มควบคุม	10	10.30		
หลังเรียน	กลุ่มทดลอง	10	13.95	- 2.65	.008**
หลังเรียน	กลุ่มควบคุม	10	7.05		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 6 พบว่า ก่อนเรียนนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน แสดงว่าทั้งสองกลุ่มมีพื้นฐานใกล้เคียงกันก่อนการทดลอง ส่วนหลังเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย Mean Rank สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยืนยันว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผลในการเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการเรียนการสอน

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน (n = 10)

ด้าน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหาสาระ	4.67	0.16	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.45	0.15	มาก
3. ด้านบทบาทของผู้สอน	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ด้านประโยชน์และการนำไปใช้	4.67	0.12	มากที่สุด
รวมทั้ง 4 ด้าน	**4.70**	**0.07**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 7 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.70, S.D. = 0.07) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทของผู้สอน ($\bar{x}$ = 5.00, S.D. = 0.00) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหาสาระและด้านประโยชน์และการนำไปใช้ ($\bar{x}$ = 4.67, S.D. = 0.12) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.45, S.D. = 0.15) ซึ่งยังอยู่ในระดับมาก

ผลการยืนยันรูปแบบโดยผู้วิจัยร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการยืนยันรูปแบบโดยผู้วิจัยร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(n = 5)

ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความเหมาะสมของรูปแบบ	4.48	0.71	มาก
2. ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	4.64	0.32	มากที่สุด
3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4.56	0.26	มากที่สุด
4. ความสอดคล้องกับบริบทการศึกษา	4.60	0.31	มากที่สุด
รวมทั้ง 4 ด้าน	4.57	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.22) สูงสุด คือ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.32) ต่ำสุด คือ ความเหมาะสมของรูปแบบ ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.71) ซึ่งยังอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและความพึงพอใจของนักเรียนแสดงว่ารูปแบบมีความสมบูรณ์ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ พร้อมเผยแพร่และนำไปใช้จริง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านการนิยาม การพิจารณาข้อมูล การตั้งสมมติฐาน การสรุปผล และการประเมินอย่างชัดเจน โดยก่อนการทดลองนักเรียนมักให้คำนิยามที่คลุมเครือและอ้างอิงความเชื่อส่วนตัว แต่หลังการทดลองสามารถกำหนดคำนิยามได้ชัดเจนพร้อมอ้างอิงหลักฐานประกอบ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนสรุปผล และใช้เกณฑ์ในการประเมินข้อมูลอย่างมีเหตุผลมากขึ้น สะท้อนว่ากิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบ SUPAROEK MODEL ช่วยพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 1.25, S.D. = 0.04) สะท้อนว่าการจัดการเรียนการสอนยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ควร ขณะที่ปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.15) ทั้งด้านข้อจำกัดเวลา ปริมาณเนื้อหา และการขาดสื่อสนับสนุน ส่วนแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.07) สะท้อนว่าครูมีความตั้งใจปรับใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่เอื้อต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น คำถามปลายเปิดและการอภิปรายกลุ่ม สอดคล้องกับงานของ พัทรพงษ์ ศิริสุวรรณ และคณะ ที่ชี้ว่า ครูต้องการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (พัทรพงษ์ ศิริสุวรรณ และคณะ, 2566) และแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ ที่เสนอการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการเป็นรากฐานของการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2530)

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความสมบูรณ์ทั้งด้านทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติจริง สอดคล้องกับงานของ ดาริกา สมนึก และยศวีร์ สายฟ้า ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กช่วยให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดาริกา สมนึก และยศวีร์ สายฟ้า, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กีรติ นันทพงษ์ ที่พัฒนา PC Model ซึ่งมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, SD = 0.10) (กีรติ นันทพงษ์, 2565) สอดคล้องกับแนวคิดของ Lipman, M. ที่ชี้ว่าการเรียนผ่านชุมชนแห่งการสืบสอบ (Community of Inquiry) ช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างยั่งยืน (Lipman, M., 2003) และแนวคิด The Philosopher's Pedagogy ที่ยืนยันว่าแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กปรับใช้

ได้กับทุกบริบท (Makaiau, A. S. & Miller, C., 2012) นอกจากนี้ SUPAROEK MODEL ยังนำไปใช้เป็นรูปธรรมในชั้นเรียนได้จริง โดยครูสามารถนำกิจกรรม 8 ขั้นตอน ไปออกแบบแผนการสอนที่เชื่อมโยงสถานการณ์ใกล้ตัวนักเรียน โดยไม่ต้องใช้สื่อซับซ้อน ปรับใช้ได้ทั้งโรงเรียนขนาดเล็กและใหญ่ สอดคล้องกับผลยืนยันรูปแบบที่ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.32)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งยังมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ 8 ขั้นตอนของ SUPAROEK MODEL ซึ่งเริ่มจากการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร กระตุ้นความสงสัยด้วยสถานการณ์ปัญหาใกล้ตัว นำสู่การตั้งคำถามเชิงลึกตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็ก การฝึกปฏิบัติและประยุกต์ใช้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการสืบสอบร่วมกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ตลอดจนการสะท้อนคิด สังเกต ประเมิน และแบ่งปันความรู้ในขั้นสุดท้าย มีความเหมาะสมและสามารถส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุมมา บำเพ็ญทาน ที่ชี้ว่า ผลการใช้รูปแบบ มีดังนี้ 1) ผลการ ประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยภาพรวมของตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยอยู่ ในระดับการคิดที่มีสมรรถนะ (ระดับ 3) 2) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่าง ตัวอย่าง 2 กลุ่ม ในนิทรรศการที่มีเนื้อหาแตกต่างกัน พบว่า คะแนนรวมของตัวอย่าง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ปทุมมา บำเพ็ญทาน, 2560)

4. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านบทบาทของผู้สอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและตั้งคำถามกระตุ้นการคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชาภา ด้วงสงค์ ที่ว่า นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ปัญหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวหรืออาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน รวมทั้ง อาศัยความรู้หรือประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนโดยตรง และเกิดแรงจูงใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมไปถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ นำไปสู่การแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล (พิชาภา ด้วงสงค์, 2565) และผลการยืนยันรูปแบบโดยผู้วิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ยืนยันว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการมีความเหมาะสม สอดคล้อง และสามารถนำไปใช้ได้จริงในการส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

องค์ความรู้ใหม่

ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กร่วมกับแนวคิดโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ หลักการ “คิดคู่ - เปิดกว้าง - ลงลึก” ซึ่งเป็นการมองเห็นว่าแนวคิดตะวันตกอย่างปรัชญาสำหรับเด็กและแนวคิดพุทธธรรมตะวันออกอย่างโยนิโสมนสิการ แม้จะมีรากฐานทางปรัชญาต่างกัน แต่สามารถทำงานคู่ขนานและเสริมพลังกันได้ในกระบวนการคิดเดียวกัน โดยปรัชญาสำหรับเด็กทำหน้าที่ “เปิดกว้าง” จุดประกายให้ผู้เรียนกล้าตั้งคำถามและสืบสอบร่วมกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในขณะที่โยนิโสมนสิการทำหน้าที่ “ลงลึก” นำพาผู้เรียนไปสู่การไตร่ตรองเหตุปัจจัยอย่างเป็นระบบก่อนสรุปเป็นข้อคิดเห็นของตนเอง การประสานสองแนวคิดนี้

เข้าด้วยกันตลอดกิจกรรมการเรียนการสอน 8 ขั้นตอน ของ SUPAROEK MODEL ทำให้เกิดวงจรการคิดที่ครบวงจร ตั้งแต่การตั้งคำถาม การไตร่ตรอง การลงมือปฏิบัติ จนถึงการแบ่งปันความรู้ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการเรียนการสอนทั่วไปที่มักเน้นแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งเพียงด้านเดียว องค์ความรู้นี้ จึงชี้ให้เห็นแนวทางใหม่ในการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ภาพที่ 1 คิดคู่ เปิดกว้าง ลงลึก

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด ขณะที่ปัญหาที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการแนวทางการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นฐานสำคัญในการพัฒนา SUPAROEK MODEL ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสามประเด็น นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบในระดับมากที่สุดเช่นกัน จึงสรุปได้ว่า SUPAROEK MODEL มีความเหมาะสม มีประสิทธิผลเชิงประจักษ์ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในการจัดการเรียน

การสอน ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ครูนำผลการวิจัยไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการตั้งคำถาม การอภิปราย และการแก้ปัญหาเชิงสถานการณ์ โดยปรับบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ในระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดนโยบาย การอบรมพัฒนาครูและจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมบริบทที่หลากหลายยิ่งขึ้น ศึกษาผลของรูปแบบในระยะยาว และบูรณาการแนวคิด Active Learning, Problem-Based Learning และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ากับรูปแบบ เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียนอย่างรอบด้านยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กีรติ นันทพงษ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาวิชาชีพครู. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดาริกา สมนึก และยศวีร์ สายฟ้า. (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 13(2), 162-174.

ปทุมมา บำเพ็ญทาน. (2560). รูปแบบการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเรียนรู้ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยของไทยในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัทรพงษ์ ศิริสุวรรณ และคณะ. (2566). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบทางศิลปะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(7), 2841-2852.

พิชาภา ด้วงสงค์. (2565). การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สารรอบตัว โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังกราฟิก. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). ผลการประเมิน PISA 2022: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.

สรปัญญาสุข สุขกรินทร์. (2560). รายงานผลการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป ชุดบันไดห้าขั้น สร้างสรรค์บทกลอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านในสอย. แม่ฮ่องสอน: โรงเรียนบ้านในสอย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

Lipman, M. (2003). Thinking in education. (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Makaiau, A. S. & Miller, C. (2012). The philosopher's pedagogy. Educational Perspectives, 44(1-2), 8-19.

Matthews, G. B. (2005). Children, irony and philosophy. Theory and Research in Education, 3(1), 81-95.